

nder de

ben da Veltman
Brouwershaven,
lid, gepreikt in
kent, hebben we
er ds A. Scheele

volgen. Het syno-
den dag. We ver-
blijden ons daar-
als hetgeen geen
ook geen „erken-
tarlans de waar-
de Vrede.

stand gehouden
t meer door hun
dank accepteerend
voor den troon
s waarom heeft
in Schilder een
t dat de Heere
ing bekrone? Als
dan geen gebeds-
gen van al die
in alle propagan-
zeldde geestelijke
zooveen hebben?
le tienmalen meer
erichten, en aan
ninee zei onlangs
we blijven maar
een machtsstrijd”,
dan wij ons per-

K. S.

r.

vrijgemaakt pre-
telde mij van zijn
leerzaam, dat ik,
acht geoordeeld
n vergissingen te
ij me had meege-
geven bericht:

Bij monde van
eraad van Onder-
rustig in de pas-
acament door den
terwijl ik overal
n voor de vrijge-
of preekte in On-
d. hand had ge-
Dijk v. Groningen
vas het antwoord,
t, als eenige actie
werd, dadelijk de

H. Brink.

us hier een offi-
maakte kerken te
wat op het stand-
quasi-interpretatie)
niet in één plaats
zaamheid, welke
als zoodanig. In
g tientallen ambts-
avond hadden ge-
el, ds D. v. Dijk
eenmaal preeken
k.

alden avond niet
bben, zelfs puur-
hielp de over-
in diezelfde om-
tan andere predi-
erken, en aan wie
men kalmjes van
aan de gerefor-
root gedaan had.
derbos laat een
men mede op zijn
ord legde ik on-
ot.

K. S.

Kerk van En-
uren etc. volgende

te Enschede

... door den Doop
te Enschede en
aal.

g, welke de Hei-
rdt en de Sacra-
Christus, boven-
ngen in haar ge-

v.n.:

..... Praeses

..... Scriba.

i Church at

the Holy baptism
inschede (Holland)
i Supper.

The aforesaid Consistory requests any Church con-
gregation, which accepts The Holy Scripture as the
Word of God and administers the Sacraments in ac-
cordance with the institution of Jesus Christ, to receive
the aforesaid brother in its community.

On behalf of the aforesaid Consistory:

..... President.
..... Secretary.

Het leek ons niet ondiensig, dit stuk hier ter kennis-
neming door te geven.

K. S.

STEMMEN UIT ONZE KERKEN

Een lezer, dhr. A. T. v. O. te N. schrijft ons:

Zions Roem en Sterkte.

Verklaring der Nederlandsche Geloofsbelijdenis

van

Ds. A. Rotterdam

opnieuw uitgegeven, en bij ons kerkelijk publiek

ingeleid door Dr. A. Kuiper.

(Uitgave Gebr. Hoge 1900).

Dr. Kuiper schreef daarin een voorwoord voor de

eerste en tweede uitgave.

In de eerste uitgave schrijft Dr. Kuiper:

„Het kan zijn dat hebben, hier nogmaals te herin-
nen wat onze Prof. Maresius over het verschil tusschen
Gods Woord en de Confessie schreef: „Vooreerst, de
H. Schrift is rechter over de Confessie, nooit de Con-
fessie over de H. Schrift.

Ten tweede, de H. Schrift is Gods Woord, de Con-
fessie wat haar eigen uitdrukking aangaat, een woord
van menschen.

Ten derde, de H. Schrift is noodzakelijk ter zaligheid,
de Confessie is alleen noodzakelijk voor de positie en
het verband der kerken.

Ten vijfde het gezag der H. Schrift bindt de con-
scientie zonder meer, maar de Confessie bindt de con-
scientie alleen krachtens het verband, waarin we met
de kerken staan.”

Bij de tweede uitgave luidt het slot van Kuipers
voorwoord als volgt:

„wel heeft men mij tegengeworpen, dat deze penne-
vrucht van Rotterdam toch in meer dan één opzicht hun
gelijk schijnt te geven, die de latere voorstelling van
de waarheid tegenover de voorstelling uit de 16e eeuw,
die door mij opnieuw bepleit is, in bescherming namen,
en daaruit afgeleid dat ik „Zions Roem en Sterkte”
uit dien hoofde lever onderdrukken dan verspreiden
moet. Alleen, wie zoo oordeelden schrijven mij een
exclusivisme toe, dat ik nooit heb voorgestaan. Steeds
liet de Gereformeerde Belijdenis een speelruimte open,
die door de twee zijden van waar men een leerstuk
bezien kan, geëischt wordt.

Amsterdam, 1 Juli 1900.

KUIPER.”

POPULAIR-WETEN- SCHAPPELIJKE SCHETSEN

Nogmaals:

Rotterdamsch beroep op Walaëus. Of: Wie zou „zakken”?

Naar belofte zeggen we nog iets over Walaëus, in
antwoord aan dhr. Bouwmeester.

I. In ons allereerste korte artikelje over Walaëus —
13 Juli 1945 — hadden we opgemerkt, dat Calvijn door
hem met instemming wordt aangehaald, ook als deze
beweert, dat de kinderen gedoopt worden tot toekom-
stig geloof en bekeering.

Merkwaardig is hierop de reactie van den heer Bouw-
meester. Zeker, aldus luidt het bescheid, Calvijn zegt
dat wel, maar: vergeet toch niet, dat Calvijn dit zegt
in een polemiek met de Wederdoopers.

Alsof daarmee het gezegde van zijn waarde beroofd
was! Onverschillig tegen wie Walaëus de degen op-
neemt, — als hij tegenover een valsche redeneering
die van de Schrift plaatst, dan moet hij toch zeker be-
doelen: zoo zegt de Schrift?

Maar overigens, als dhr. Bouwmeester dan toch uit
het verband, waarin Calvijn iets zegt, iets halen wil,
nu, laat hem dan beter lezen. Op de door mij aange-
haalde plaats (I. 493) strijdt Walaëus volstrekt niet
tegen de Wederdoopers. HIJ HEEFT HET DAAR OVER
DE ANDERE PROTESTANTEN. Handelende over de
noodzaak, om de kinderen te rekenen onder de geloov-
igen, zegt hij: maar hoe het nu met dat geloof der
kinderen staat, daarover zijn de schrijvers het niet
eens. Eerst geeft hij dan het woord aan DE LUTHER-
SCHEN (493, a, in marg.) en stelt tegenover hen het ge-
voelen der Reformators (493, b, in marg.). De Luther-
schen wilden geloofwaardig maken, dat de kinderen
ook met een actueel geloof waren begiftigd. Ze gaven
toe, dat naar uitwijzen van de feiten dit „actuele” ge-
loof niet zoo kon zijn als bij de volwassenen. Het was
dan ook, zoo zeiden ze, een niet nader te verklaren
acte (493, a). Dan haalt Walaëus Augustinus aan. Bij
hem vindt men soms uitspraken, waarin kortweg het
geloof aan de kinderen ontzegd wordt. Daarnaast even-
wel staan bij Augustinus andere passages, waarin ge-
zegd wordt, dat de H. Geest in hen woont of:
dat ze te tellen zijn onder de geloovenden. Men kan
deze tweërlei gedachte slechts rijmen, aldus Walaëus,
door te concluderen, dat Augustinus, als hij aan de
kinderen het geloof ontzegt, daarmee het actuele ge-
loof op het oog heeft. Reeds Augustinus is dus tegen
de Lutherschen.

En daarna komt hij tot de meening van de Gerefor-
meerden.

Eerst krijgt Beza een beurt. Zeker, ook hij rekent de
kinderen onder de geloovigen. Niet onder de ongeloo-
vigen. Zou nu de conclusie te trekken zijn, zoo b.v. op
de manier van het bekende synodale Praeadvies der
H.H. Ridderbos en Polman, dat derhalve Beza het
synodale gevoelen deelt? Gezegd Praeadvies is dien-
aangaande zeer verzekerd, we komen er nog op terug
in latere artikelen. Maar een goed „synodaal” zal het
gevoel van koudwaterbad krijgen, als hij Walaëus over
Beza hoort. Hoe bedoelt Beza dat, als hij de kinderen
wil rekenen onder de geloovigen? De vraag is te meer
interessant, omdat de „synodocratische” kerken enkele
malen probeerden zich te bedienen van den term: (de
kinderen) rekenen onder de geloovigen. Beza zou de
formule aanvaard hebben ten minste vóór een scherpe
gedachtenwisseling. Maar wat wil hij zeggen met dat
„rekenen onder de geloovigen”? Is het zóó bedoeld, dat
zij reeds wedergeboren zijn, en derhalve de geloofs-
kruis bezitten (wij spreken in synodalen stijl)? Och
neen, o neen. Walaëus leest Beza aldus (en ik vertrouw
hem de kunst van Beza-lezen beter toe dan den auteurs
van het synodale Praeadvies): dat Beza van oordeel is,
dat het geloof hunner ouders hun wordt toegerekend
(geimputeerd). Toegerekend, evenals Adams zonde. Die
toerekening zou dan geschieden krachtens het ver-
band. Het toegerekende geloof is dan niet hun eigen
geloof, maar een vreemd geloof, het geloof van een
ander.

Walaëus wil daar niet van weten. De vergelijking
met Adams zonde, aldus op zijn beurt Walaëus, gaat
niet op. Want in Adam hebben wij zelf gezondigd.
Maar wij lezen nergens, dat we „in” onze ouders heb-
ben geloofd.

Daarom wendt Walaëus zich in dezen van Beza af,
om te verklaren, dat hij zich eerder thuis voelt in het-
geen Calvijn ervan zegt. Calvijn niet alleen. Maar ook
de meeste anderen. De meeste! Volgens Calvijn worden
de kinderen gedoopt „tot toekomstig geloof”. En tot
toekomstige bekeering.

Zou dhr. Bouwmeester nu niet liever zijn conclusies
trekken uit het feit, dat Walaëus hier niet tegen de
Wederdoopers strijdt, doch polemiek voert naar bin-
nen? Zonder evenwel eraan te denken, Beza of gelijk-
gezinden voor te dragen tot schorsing, en zoo?

2. Ja, maar, zoo zegt dhr. Bouwmeester, de Reforma-
tie-redacteur legt den nadruk op dat woord „toekom-
stig”. Dat had niet „gemoeten”, want Calvijn is met de
Wederdoopers aan ’t polemiseren. Nu hebben we
daarover het onze reeds gezegd. Toch willen we nog
wel luisteren.

Dhr. B. vervolgt: ge moet erop letten, dat Calvijn hier
bedoeld heeft, dat het zaad van bekeering en geloof
toch bij de kinderen aanwezig is. Dat zaad des geloofs
gaat in de kinderen schuil, volgens Calvijn. Er is dus
in hen een beginsel en zaad der wedergeboorte. Con-
clusie: de synode zag het goed. Het Praeadvies ook.
Als dhr. Bouwmeester leest: „zaad des geloofs”, dan
denkt hij prachtig, dat is dus „inwendig” heiligheid;
wedergeboorte.

Maar die conclusie is „weer onjuist. Ze gaat uit van
de onderstelling, dat het „hebben van het zaad des
geloofs” zou INSluiten dat er ook reeds een wer-
king van dat zaad is. Walaëus evenwel wijst die con-
clusie als al te haastig af. Zeker bij „sommige” kin-
deren kan wel eens een of andere verborgen heilige
qualiteit zijn (Opera I. 488, a). Maar dat is geen regel.
Sterven kinderen in de prille jeugd, dan gelooven wij
het beste. Maar komen de kinderen tot rijper leeftijd,
blijven ze leven, dan zien wij bij sommigen dat zaad
des geloofs vroeg kan opschieten, bij anderen evenwel
pas later, al haar het God den Heere goedgedacht heeft,
met dat geloofsaad mee te werken (coöpereren).
(I. 494, a).

Er moet dus iets bij-komen, volgens Walaëus, iets
moet bij dat „zaad” bij-komen. Het zaad zelf is de zaak
zelf nog niet.

En dat dit bij Walaëus meenens is, leert hetgeen hij
zegt omtrent Paulus. Paulus, aldus Walaëus, wist zich
van moeders schoot afgezonderd door God (Gal. 1:15).
Maar eerst als volwassene is hij krachtig geroepen
tot de gemeenschap met Christus (I. 223, b).

In dit verband is ook leerzaam wat Walaëus zegt van
de „heiligheid”, het „geheiligd-zijn” der kinderen:
de beroemde tekst uit I Cor. 7:14. Het Praeadvies heeft
het wel zeer stoute stukje bestaan, te beweren, dat
„naar de algemeene exegese” van de dagen der refor-
matoren die in I Cor. 7:14 gepredikte heiligheid der
kinderen ziet, NIET op een uitwendige verbondshei-
ligheid, MAAR op de „inwendige” (het schema is be-
kend); die heiligheid van I Cor. 7:14 beteekent vol-
gens het Praeadvies „de uitdeling der vervloeking
van nature en de vernieuwing des levens in de weder-
geboorte” (Pr. 73, o.a. p.). Het is duidelijk, dat wie deze
heiligheid heeft, haar niet meer kan verliezen. Zal dus
Walaëus voor den synodewagen te spannen zijn, dan
moet ook hij verklaren, dat de in I Cor. 7:14 bedoelde
heiligheid onverliesbaar is bij wie ze eenmaal heeft.
Onverliesbaar dus bij ieder, die „den Geest heeft”, zóó,
als dhr. Bouwmeester en de door hem gevolgde synode
die uitdrukking verstaan hebben wil (alreeds weder-
geboren zijn).

Maar nu Walaëus zelf?

Hij verklaart, dat men in de in I Cor. 7:14 bedoelde
heiligheid wel kan verliezen. Zonder uitzondering, aldus
zegt hij, I. 223, b, heeten de kinderen der geloovigen
in I Cor. 7:14 heilig. Maar in één adem laat hij erop
volgen, dat dit een verbondsheiligheid is. En hij heeft
het dan meteen over hen, de niet uit deze heiligheid
uitvallen. Die er NIET van uitvallen — geen bonds-
brekers dus zijn —, DIE moeten wij als heilig krach-
tens ’t verbond erkennen. Ook elders (494a) noemt hij
de in I Cor. 7:14 bedoelde heiligheid „verbondshei-
ligheid”. Het is „althans” (saltem) verbondsheiligheid;
bijkbaar wil hij met zijn „saltem” (althans) waarschu-
wen tegen de... opvatting van het Praeadvies. Zie
ook I. 219 a.

3. Dhr. Bouwmeester zit wederom al te zeer vast in

zijn „synodale” vooroordeelen. Verleden week zezen
we dat reeds op een enkel punt aan. Hij wil perse uit
Walaëus puren de synodale meening, dat men om het
sacrament te kunnen BEDIENEN aan de kinderen, het
geloof in hen moet ONDERSTELLEN ALS AANWEZIG.
Vandaar, dat hij zoo gretig den vinger legt bij Walaëus’
uitspraak, dat ook in de kinderen geloof vooraf ver-
eischt wordt.

Nu merken wij reeds op dat „vooraf eischen” iets
anders is dan „tevoren onderstellen”. Maar dhr. B. komt
ortegen op, dat wij Walaëus de meening toeschrijven,
dat voor de krachtadige werking van het sacrament
geloof vooraf geëischt wordt (praexigitur). Hij wil met
alle geweld het werkwoord „vooraf-eischen” gelezen
hebben als ware het gelijkwaardig met „onderstellen”.

Toch vorgist hij zich. We vinden bij Walaëus, gelijk
ook bij Pareus (in zijn verdediging van Calvijn tegen
den roomschen Bellarminus) b.v. een bespreking van
de kwestie, of de sacramenten nu alleen maar de be-
loofde zaak verzegelen (obsignatief), dan wel, of ze
ook die belofde zaak ons laten toekomen (exhibitiief),
hoar werken (operatief). Zoowel Calvijn als Walaëus
(b.v. I. 477a) kiest voor de meening, dat ze ook exhi-
bitief zijn. Alleen maar: bij goed GEBRUIK. En het
GEBRUIK van den doop, d.w.z. het geloof gebruik
door den gedoopte, dat is wat anders dan de BEDI-
NING van den doop door de kerk.

Schier onmiddellijk rijst nu in ons door de synodale
candidatenmishandeling gewonde hart de actuele
vraag: verzegelen de sacramenten het aanwezige geloof?
Of: om de synodale probleemstelling over te nemen:
verzegelen ze, om werkelijk sacramenten te zijn, de
inwendige aanwezige genade?

Ja, zegt de synode. Ja, herhaalt ze. Ja, handhaaft ze
tegenover een candidaat, die zich houdt aan den Cate-
chismus. Ja, — en barsch zegt ze tot een candidaat,
die „neen” spreekt: ga weg van onzen preekstoel
Christus zelf ontzegt hem u. Ook de in partijdigheid
verblinde classis Den Haag, de classis met aanklagende
dominees, met synodocratisch-gebonden dominees, met
deputaatschappen afnemende dominees, roept: ja, weg,
candidaat, weg van onzen kansel.

Maar Walaëus zou zeggen: hoe zijt gij zoo betooverd?
Niet het geloof wordt verzegeld, doch de belofte.

Uitvoerig betoogt hij dat, I. 477, b.

Aldus:

1) Er zijn er, die tegenwerpen: indien God in de sa-
cramenten „bezeget”, dan geeft Hij ook de betekende
zaak aan allen, want Hij is waarachtig.

2) Niet waar, zegt Walaëus. Ge moet nl. in de sacra-
menten onderscheiden tusschen tweërlei: a) het
woord-van-bevel; b) het woord-van-belofte. Hetgeen nu
in de sacramenten verzegeld wordt, is, strikt genomen,
het woord-van-belofte, niet het woord-van-bevel.

3) Een voorbeeld? Denk aan den doop. In den doop
is metterdaad een woord-van-bevel: die geloofd zal heb-
ben en gedoopt zal zijn. En het woord-van-belofte?
Dat luidt: die zal het eeuwige leven hebben (d.w.z.,
Christus aandoen, vergeving der zonden hebben, we-
dergeboorte, hemelsche zaligheid). Deze BELOFTEN
worden in den doop verzegeld. MAAR HET GELOOF
WORDT TEVOREN „VEREISCHT”. Dat hoort bij het
woord-van-bevel. Het wordt „tevoren vereischt”. Hier
staat hetzelfde woord (praexigitur), dat dhr. Bouwme-
ster een bewijs vond, dat ook Walaëus geloof als aan-
wezig veronderstelde om te kunnen doopen.

4) Maar dat Walaëus hier, zooals wij zeiden, het oog
heeft op de uitwerking van den doop, bij recht GE-
BRUIK, dat is duidelijk uit zijn vergelijking tusschen
doop en avondmaal. Ook in het avondmaal wordt
„vooraf vereischt” (weer het woord: praexigitur). Wat
dan? Dat men zich te voren recht beproeve; en dan is
de BELOFTE bij het avondmaal: met Christus verenig-
d te worden, etc.

Het befaamde woord vooraf-eischen („praexigitur”),
dat dhr. B. door zijn synodaal-beslagen bril las, krijgt
hier zijn duidelijke belichting. Het is precies hetzelfde
als wanneer in het avondmaalsformulier staat:

„Opdat wij nu tot onzen troost des Heeren Avond-
maal mogen houden, is ons vóór alle dingen noodig
(PRAEXIGITUR), dat wij ons tevoren recht beproe-
ven”.

Alleen wie dit tevoren vereichte (praexigitur) in
acht neemt als conditie voor het recht gebruik van des
Heeren avondmaal, alleen die heeft er van de „uitwer-
king”, de „krachtadigheid”, de „efficacia”. Misschien
verstaat dhr. B. nu nog beter, waarom wij in ons eerste
artikelje de spatleering (door Walaëus) van het woord
„uitwerking” niet hebben „verdonkeremaand”.

En nu een rouwklacht over ons huidige theologisch
onvermogen. Dhr. Bouwmeester leest ergens bij Walaëus:
het geloof wordt voor-vereischt, en roept dan:
gezegende synode, gelukkig Praeadvies, heilzame bin-
ding! En met versterkt geluid: verzegeld geloof, ver-
zegelde genade, verzegelde aanwezige genade!

Maar het is wel erg mis. Want Walaëus zegt nuchter:
dat voort-vereichte wilt u verzegeld zien? Maar goede
vriend, juist omdat het een voort-vereichte is wordt het
NIET verzegeld. Want die candidaat, dien ze bij u in
Gods naam de deur uitwijzen, die heeft mij goed be-
grepen: hij althans had verstaan, dat de sacramenten
een woord-van-belofte verzegelen, en juist niet het
woord-van-bevel. En dus ook niet het aanwezige ge-
loof. Want die aanwezigheid van geloof was nu juist
de inhoud het woord-van-bevel. Het voort-vereichte
wordt niet verzegeld in den doop. Evenmin als bij het
avondmaal de zelfbeproeving wordt verzegeld. DE BE-
LOFTE wordt verzegeld.

Is ’t niet om bij te schreien, dat men zóó candidaten
wegstuurt? En dat een man als dhr. Bouwmeester, die
vroeger, toen de steer nog niet bedorven was door sy-
nodalistisch-hierarchische zelfhandhaving, zulke aardige
dingen kon schrijven over de oudere theologen, thans
zoo de kluts kwijt is? Laat men toch liever tot inkeer
komen. En boete doen. En ophouden met zijn eisch van
conformeren-de-facto, en anders... wegzenden.

Het wemelt hier van misverstanden. Hun these van de
(onderstelde) inwendige aanwezige genade dwingt de sy-